

ŠTĚPÁNOVinky

oficiální zpravodaj obce Štěpánov nad Svratkou

www.stepanovnadsvratkou.cz

ročník IX. - č. 4 - prosinec 2012

zdarma

ÚVODNÍK

Když udeří zima se všemi svými projevy jako jsou sníh a mráz, náledí a plískanice jako na počátku letošního prosince, nezbyvá nám nic jiného, než doma pořádně topit, popíjet horké nápoje třeba i s něčím „na zahřátí“. Nebo se pořádně zachumlat do teplých kabátů a bot, nasadit si chlupaté čepice a jít se ven vyvětrat.

Při nedávné procházce, po od sluncem jiskřícím a křupavém sněhu, jsem si uvědomila, jak ten čas utíká vzpomínkou na dětský svíravý a očekávající pocit, který mě vždy přepadl na počátku prosince s příchodem čerta, anděla a Mikuláše, který vyvrcholil „zlatým prasátkem na stěně“. Čekala jsem potom netrpělivě na příchod „Ježíška“ a rozbíjení dárků. Dlouho jsem chtěla věřit tomu, že jsou od „něho“, přestože v důmyslných skrýších mých rodičů byly dávno předtím objeveny a náležitě prozkoumány. Na Štědrý den jsem, před hromadou rozbalených obalů, úspěšně předstírala překvapení a radost. Pociť, že je to od Ježíška. Nikdy nezkalil kouzlo tohoto večera a dnes už co si sama „nenaježím“, tak nemám.

Do konce roku 2012 zbývá několik málo dní a před námi je navíc datum 21. prosince, kdy podle mayského kalendáře má přijít ko-

nec světa. A já nechci přijít o tyto pocity kouzla Vánoc vonících po vanilce, skořici, badyánu a jehličí z vánočního stromku, nechci přijít o šupinky z kapra uložené pod polštářem, které prý mají přinést bohatství a blahobyt, zkrátka o tu neopakovatelnou atmosféru opakující se po staletí napříč pokoleními.

Vzhledem k tomu, že apokalypsa byla v historii ohlášena již mnohokrát a lidstvo stále existuje, nachystejme se na Vánoce a příchod roku 2013 tak, jako každý jiný rok. Podle čínského kalendáře je tento rok rokem Hada a ten prý má rád náročné úkoly a jen výjimečně dělá chyby. Má organizační schopnosti, smysl pro obchod a ve finančních záležitostech ho provází štěstí.

Tak nevím, asi je lépe důvěřovat svým schopnostem, protože mír, víru, lásku a naději, které jsou základem všeho bez ohledu na proroctví, si nosíme a vytváříme sami.

Tak tedy: „Šťastné a veselé“ a do nového roku 2013 našlápněte tou správnou nohou!

P.S. Až dostanete do rukou toto číslo Štěpánovinek, tak budeme mít jasno, jak to s proroctvím dopadlo – a nebo nás to také už nebude vůbec zajímat...

-MCH-

SLOVO STAROSTKY

Milí spoluobčané,

na konci roku má asi každý člověk ve zvyku nejen bilancovat, ale i dívat se dopředu, co přinese rok nový. Proto bych ve svém textu dnes chtěla shrnout nejen události posledních měsíců, ale naznačím i zá-

měry, se kterými obec v příštím roce počítá. V posledních třech měsících se i pro naši obec změnilo několik zásadních věcí.

Do vedení štěpánovské školy byl jmenován nový pan ředitel Mgr. Jiří Dufek. Do nové etapy přejí nejen panu řediteli, ale hlavně celému kolektivu pracovníků, hodně úspěchů a příjemné pracovní prostředí, které ve škole vytvářejí i pro zdárné vzdělávání a výchovu našich dětí.

V listopadu byl ukončen zdárný projekt Nákup technologie na komunitní kompostování, dotace byla již obci proplacena a začínáme s přípravou provozního řádu a režimu, ve kterém budeme kompostování provozovat. Díky tomuto projektu získala obec techniku v hodnotě 1,5 mil. Kč, součástí techniky je traktor John Deere s čelním nakladačem, štěpkovač, překopávač kompostu a vibrační síto. Zastupitelstvo obce schválilo obecní vyhlášku o kompostování v obci a v jarních měsících budeme občany informovat o pravidlech sběru biologického odpadu.

Státní podnik Lesy ČR ukončil projekty, které v letošním roce realizoval na potoce Hodonínka. Kromě výstavby přehrázek, které jsou výrazným protipovodňovým opatřením nad Štěpánovem od Hodonína, proběhlo čištění koryta potoka v dolní části toku. Při převzetí díla jsem byla varována správcem toku, abych upozornila všechny občany, kteří v jeho blízkosti žijí, aby zásadně neodkládali žádný biologický odpad na břehy potoka. Lesy ČR jako majitel a správce potoka budou každého neukázněného občana za takové chování pokutovat. Doufám, že zahájení sběru bioodpadu na kompostárně bude řešením, aby každý občan mohl naložit s tímto odpadem podle pravidel a nebyl uveden do situace, že nemá možnost jej nikam jinam uložit a vystavuje se tím postižení sankcemi.

Zastupitelstvo obce se muselo zabývat i novou obecní vyhláškou o nakládání s odpady v obci. Jistě jste v posledních měsících zachytili informace z různých médií, které občanům našeho státu sdělují, že byl vydán nový zákon umožňující obcím a městům navýšení poplatku za svoz komunálního odpadu. V naší obci máme hustou síť třídících míst a daří se nám, až na některé výjimky, velice úspěšně odpad třídit. To je také důvod, který přináší zpět do obecní pokladny nemalé příjmy ve formě bonusů a výrazně tím snižuje obecní náklady na svoz komunálního odpadu. Všem občanům, kteří s odpady odpovědně nakládají a třídí, děkuji, protože jedině naším společným zodpovědným chováním můžeme udržet tyto náklady na co nejnižší úrovni. Zastupitelstvo obce mohlo proto ponechat výši poplatku na úrovni roku 2012 – 450 Kč za občana za rok, za rekreační objekt či dům, který není trvale obydlen. Zákon nově umožňuje vybírat poplatek i od cizinců. Jsem ráda, že naše obec, na rozdíl od jiných obcí, poplatek zvyšovat nemusí a věřím, že se nám i v dalších letech podaří udržet poplatek na rozumné úrovni.

V listopadovém čísle zpravodaje Bystřicko byla otištěna výzva ředitelky MAS Zubří země o.p.s. Ing. Jarmily Zemanové k setkání angažovaných našeho Mikroregionu. Setkání pracovní skupiny se uskutečnilo 6. 12. 2012 a jejím úkolem bude vytvořit Integrovanou strategii rozvoje území v letech 2014 – 2020. MAS = místní akční skupina je skupina fyzických a právnických osob soukromého i veřejného sektoru, jejímž cílem je zlepšení kvality života v regionu. Členy MAS mohou být i občané, kterým záleží na rozvoji jejich regionu a chtějí se této činnosti aktivně účastnit. V tomto období je třeba hlavně vyplnit dotazníky či tabulky projektových záměrů, které naleznete na www.zubrizeme.cz. Vyplněné dotazníky prosím zašlete nejpozději do 15.1.2013 v písemné podobě na adresu: MAS Zubří země, o.p.s., Příční 405, 593 01 Bystřice nad Pernštejnem nebo v elektronické podobě na e-mail: zubri.zeme@centrum.cz, mikroregionbystricko@centrum.cz. Myslím si, že lidé, kteří se o rozvoj svého regionu zajímají, mají jedinečnou příležitost promluvit do budoucnosti naší oblasti. Zastupitelstvo obce rozhodlo

o začlenění území naší obce do území působnosti MAS Zubří země.

A jaké jsou naše štěpánovské plány na příští rok? Chystáme se provést sanaci základů budovy OÚ a budovy bývalé MŠ, ze zastávky na náměstí bychom rádi vybudovali občerstvovací stánek, který budeme pronajímat, v budově bývalé MŠ chceme vybudovat byty pro seniory a mladé rodiny, tudíž budeme žádat o dotaci na tento záměr. V hasičské zbrojnici vybudujeme vodovodní přípojku a opravíme podlahu v garáži zbrojnice, plánujeme zřízení služby pro občany na vyvážení jímek z domů, které nejsou připojeny na obecní kanalizaci aj. Čeká nás určitě náročný rok, ale vzhledem k novému rozpočtovému určení daní by měla naše obec obdržet ze státního rozpočtu více finančních prostředků nežli doposud. Finanční kalkulačky nám slibují prostředky navíc až ve výši dvou milionů, v odhadech skutečných příjmů se ale držíme při zemi a očekáváme reálný příjem navíc ve výši 500 tisíc až 750 tis. Kč. Budeme však rádi za každou korunu, která se do naší obecní kasy přikutálí a překoná naše očekávání.

Na závěr mi dovoluje popřát Vám všem pokojné prožití vánočních svátků a do nového roku 2013 hlavně hodně zdraví, pohody, štěstí a neutuchající životní optimismus, který nám pomáhá překonávat i ty nejtěžší chvíle našeho života.

Výpis ze zasedání ZO Štěpánov nad Svratkou 11.12.2012

Zasedání ZO zahájila a vedla starostka obce, přítomno bylo 11 zastupitelů.

Po volbě návrhové komise, zapisovatelů a ověřovatelů zápisu byl zastupitelům obce představen nově jmenovaný ředitel ZŠ a MŠ Štěpánov n. S. Mgr. Jiří Dufek, který k zastupitelům krátce promluvil. Zúčastnil se projednávání bodu programu, jež se týkal školy. ZO bylo seznámeno s výsledkem veřejnosprávní kontroly v ZŠ za rok 2011 – závěr bez výtah. ZO bylo seznámeno s požadavkem ZŠ na rozpočet obce pro rok 2013, byly stanoveny závazné ukazatele rozpočtu, které škola nesmí překročit. Přestože požadavek školy byl vyšší než v minulém roce, ZO rozhodlo o zachování výše rozpočtu pro školu jako v tomto roce a případné navýšení/nejistota ve výši DPH/ bude řešeno rozpočtovým opatřením. Dále ZO schválilo mimořádnou půjčku škole ve výši 170 000 Kč, z důvodu zpoždění administrace ukončeného projektu, do kterého škola vložila vlastní prostředky a ty jí nyní chybí. Po dokončení administrace budou prostředky obci neodkladně vráceny.

Po kontrole splnění usnesení z minulého zasedání ZO seznámila starostka ZO se zprávou o činnosti rady obce – většinou se jednalo o přípravě projektů pro příští rok a požadavcích na rozpočet roku 2013 – sanace OÚ a budovy MŠ, žádost na SZIF o dotaci na vlečku a paletovací vidle, projekt na budování podporovaných bytů pro seniory v budově bývalé MŠ; záměr opravy podlahy v budově hasičské

zbrojnice a vybudování vodopřípojky; záměr vybudování občerstvovacího stánku na náměstí, který by obec pronajímala provozovateli aj.

ZO schválilo Rozpočtová opatření č. 7,8/2012 a předběžný souhlas ZO pro RO k provádění rozpočtových opatření.

ZO schválilo nový Ceník služeb na rok 2013, ve kterém byla zvýšena cena za prodej větví a klestu na 50 Kč/prm.

ZO schválilo Obecně závaznou vyhlášku obce Štěpánov n. Svr. č. 1/2012, o místním poplatku za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů a ponechala výši poplatku za PDO na rok 2013 na stejné úrovni tj. 450,- Kč na občana za rok, za cizince pobývajících na území obce celoročně a za rekreační objekt na území obce.

ZO schválilo Obecně závaznou vyhlášku obce Štěpánov n. Svr. č. 2/2012, kterou se stanoví systém komunitního kompostování a způsob využití zeleného kompostu k údržbě a obnově veřejné zeleně na území obce. Přesné znění vyhlášek je umístěno na úřední a elektronické desce OÚ.

ZO schválilo Smlouvu o dílo č. 43/2010 na zajištění nakládání s komunálním odpadem na rok 2013 s TS města a.s., Bystřice nad Pernštejnem, která nenavýšuje náklady na vývoz odpadu, s výjimkou DPH.

ZO schválilo Žádost o pořízení změny č. 1 Územního plánu obce Štěpánov nad Svratkou.

ZO schválilo návrh tarifů vodného a stočného pro rok 2013 ve

výši vodné – 26,35 Kč/m³, stočné 29,51 Kč/m³ bez DPH.

ZO schválilo Rozpočet na rok 2013, rozpočet bude vyrovnaný ve výši na straně příjmů a výdajů 8 288 299 Kč.

ZO schválilo Rozpočtový výhled Obce Štěpánov nad Svratkou na rok 2014-2015 – investiční výdaje plánované v 2014-15 – rekonstrukce budovy bývalé MŠ k dalšímu využití pro občany – volnočasové aktivity, sociální služby; rekonstrukce toalet v KD, výtah v ZS, aktualizace ÚP obce, chodníky, osvětlení, biotop, turistické stezky

ZO vzalo na vědomí přípravu a organizační zajištění inventarizace majetku za rok 2012 – stanoveny úkoly pro kontrolní a finanční výbor; plán inventur za rok 2012

ZO vzalo na vědomí ukončení a vyúčtování projektu Nákup technologie pro komunitní kompostárnu, příprava provozu kom-

postárny na jaro 2013

ZO schválilo návrh na zapojení do akční skupiny MAS Zubří země v rámci Mikroregionu

ZO schválilo žádost o příspěvek na provoz Charitní pečovatelské služby pro rok 2013 ve výši 6 000 Kč

ZO schválilo žádost o příspěvek na provoz Centra pro zdravotně postižené Kraje Vysočina ve Žďaru nad Sázavou pro rok 2013 ve výši 1 000 Kč

ZO schválilo žádost o příspěvek na činnost pěveckého sboru Labyrint ve výši 4 000 Kč

ZO schválilo žádost o projednání úpravy pracovní doby pobočky České pošty ve Štěpánově nad Svratkou ve středu, původní pracovní doba ve středu 7.30-10.00 a 14.00-16.00 bude změněna na pracovní dobu od 7.00-12.00 hodin. Občané budou včas informováni, kdy bude střední otevírací doba pobočky České pošty změněna.

*Šárka Kunčíková
starostka obce*

Traktor John Deere

PRANOSTIKY

- 24. prosinec** - na Adama a Evu, můžeš čekat oblevu
  - na Štědrý den před večerí se dává miska s vodou za okno, zmrzne-li do rána a roztrhne-li mráz misku, ztratí se toho roku voda ze studny
- 25. prosinec** - zelené Vánoce – bílé Velikonoce
  - když čas před Vánocemi až do Tří králů mlhavý a tmavý jest, následují na to nemoci
  - když na Boží hod prší, sucho úrodu zruší
- 26. prosinec** - když svatý Štěpán vyfouká bláto, bude pěkné jaro nato
- 28. prosinec** - když se na mláďata chumelí ráno, mrou toho roku děti, když v poledne, mrou lidé středního věku, a když večer, mrou starci

VÍTÁNÍ OBČÁNKŮ

16. 11. 2012

Nela Drlová, Jaromír Nedoma, Gabriela Vávrová.

14. 12. 2012

Zuzana Hruběšová, Kateřina Zemánková, Sára Stárková

P O Č A S Í - v čem se vědma a kronika z roku 1929 spletla?

V posledním vydání Štěpánovinek jste se dočetli, jaké bylo popisováno počasí v kronice z roku 1929 v období srpen – prosinec.

V září letošního roku převládalo slunečné počasí – 13 dní zcela jasno, 11 dní polojasno, 5 dní slabé dešťové přeháňky. Denní teploty se pohybovaly v průměru kolem 22, 3 °C, noční pak kolem 10°C. 3 dny větrno.

V říjnu – 9 dní plně slunečných s teplotou kolem 20°C a ranními mlhami, 13 dní polojasných, 5 dní deštivých. 4. 10. ve večerních hodinách 3x zahřmělo. 7. 10. napadlo 27 mm srážek, 27. 10. padal ve vyšších polohách i sníh. 30. 10. bylo naměřeno v ranních hodinách -5°C, 31. 10. pak -1°C. Průměrná denní teplota však vystoupala na 16°C. Kromě jediného výše uvedeného data panovalo po celý měsíc sucho.

V listopadu – byly jen 4 plně slunečné dny, 9 polojasných, jinak zatáženo s mlhami. 1. a 2. 11. – smíšené srážky a potom už jen 3 deštivé dny v měsíci. Průměrná denní teplota se pohybovala kolem 9°C, 14. a 15. listopadu zaznamenáno ráno -3 a -1°C.

Prosinec nás překvapil hned od prvního dne. Když uvážíme, že 30. 11. byla teplota +9°C a ráno na 1. 12. mrzlo na -5°C, tak teplotní rozdíl činil 14°C. Pro všechny z nás zchoulostivělé teplem, to bylo nepřijemné probuzení. V podstatě takový ráz panoval až do 14. 12., ranní mrazy byly nejvyšší 8. a 9. 12. (-17°C), vydatné sněžení 6., 7., 10. a 11. 12. (20 cm).

Takže – dle předpovědi z roku 1929 mělo být až do 19. 12. beze sněhu a s mlhami nebo slabými přeháňkami. Pouze září, říjen a listopad plně kopíroval rok 1929. O velkém suchu svědčí i fakt, že Lesoňovický potok byl v úseku od Žlebů až po řeku Svratku – Špačkovu hlubinu, vyschlý již od poloviny srpna až do 21. 11. Ani pamětníci nepamatují takový dlouhodobý jev.

A v čem se tedy vědma spletla? Podle astroložky Ivany Černé z Olomouce, která v příloze týdeníku Vysočina ze dne 29. prosince 2011 podala výklad předpovědi počasí pouze do konce června, tak se nespletla v ničem, dokonce ani kronika z roku 1929. Pouze v prosinci nemělo sněžit a teploty měly být v plusových hodnotách do 19. 12.

Dle její předpovědi se ale dostal Neptun do znamení Ryb, kde setrvá až do roku 2025. Takovou konstelaci prý dosud nikdo z nás, kteří po této Zemi chodíme, dosud nezažil. Čeká nás prý doba změn, přerodu, doba vynálezů a významných objevů, doba nekonformních lidí vybočujících z šedivého klišé, doba průkopníků.

A tak se tedy necháme překvapit, zda se bude historie opakovat od roku 1929 nejen co se týká počasí.

P. S. Zkuste tipovat počasí na rok 2013 dle pranostiky – 12 nocí a dní od Štědrého večera až do Tří králů zvěstuje prý klima na 12 měsíců (musíte zaznamenávat změny počasí ráno, poledne, večer po všechny tyto dny – prý to vychází!)

-MCH-

ŠTĚPÁNOVŠTÍ RODÁCI A OSOBNOSTI

4. Antonie Říhová

(12. 4. 1894 Štěpánov – 27. 8. 1989 Brno)

Dalším zajímavým členem rodiny Špačkovy ze Štěpánova byla dcera Antonie. Tato výborná zpěvačka se narodila 12. dubna 1894 ve Štěpánově jako dcera Marie a Jana Špačkových na statku č. 8. na spodní straně náměstí. Ve 12ti letech odešla na střední školu do Brna, kde už existenčně zakotvila a provdala se později za houslového virtuóza a koncertního mistra Státního divadla v Brně Zdeňka Říhu. Po jeho boku sama zahájila svou pěveckou kariéru. Soudobý tisk vysoce hodnotil její hudební nadání, oduševnělý zjev i kvalitní umělecký projev. Měla vzácný hlas kontraalt a úspěchy sklízela na koncertech i v rozhlasu.

Pracovala i výtvarně, především v oblasti figurální kresby. Ještě v 80. letech byla Antonie Říhová – Špačková stále svěží a kulturně činná. Pro Československou akademii věd vypracovala slovníček. „Jak se před 70 lety mluvilo v horáckém nářečí ve Štěpánově nad Svratkou“ (tedy kolem roku 1900).

I přes všechny úspěchy se stále ráda do Štěpánova vracela. Adresovala sem také řadu dopisů. Zásilku starých pohlednic rodné obce a výstřížků z novin o své kariéře doprovázela slovy: „Život můj končí, likviduji za živa vše a předávám tam, kde si přeji, aby nezapomněli, že jsem kdysi žila. Vzpomínám milované Vysočiny, její krásy, rodného Štěpánova....“

Navštívil jsem ji v jejím neutěšeném stáří v bytě na Bayerově ulici v Brně v říjnu 1987 a zcela šokován jsem pak napsal povídku Prohlídnutí, jež zanedlouho zazněla na jednom literárním večeru ve Štěpánově. V jejím závěru hrdina opouští svou mladou milenkou a vrací se k oddané ženě, neboť prohlédl. O mladé zpěvačce v závěru uvažuje:

„Tam někde v dálce, v černé budoucnosti, k níž se blíží každým koncertem a každým vystoupením, čeká opuštění, stáří, vrásky a zapomnění. Má na očích klapky úspěchu a nemůže proto vidět tak daleko jako Albína Pláčková. Proto ještě dá na chvilku pochlebování.“

Při mé návštěvě byla děsivým kontrastem podoba více než devadesátileté osamělé a neupravené ženy a fotografie rozesmáté pěvecké hvězdy nad její postelí. Byla na nich krásná a veselá. Měla tam nařasené roucho, byla v koketním kloboučku, na jiném obrázku zase prostovlasá. Visel tam též zaprášený vavřínový věnec.

„Nemohu vám nějak pomoci?“ ptal jsem se tehdy přidušeně.

„Pozdravujte jen naši Vysočinu, mé rodiště nejmilejší!“ zněla odpověď Antonie Říhové.

Hynek Jurman

POZVÁNKA
MYSLIVECKÝ PLES
19. 1. 2013 OD 20.00
HUDBA 4 SÝKORKY

Kulturní komise při OÚ ve Štěpánově

Vás srdečně zve na přednášku
badatele Jiřího Vymětalika s promítáním

Dálková silnice Žďár – Boskovice – Prostějov
a Cikánský tábor v Hodoníně

ŠTĚPÁNOV nad Svratkou Kulturní dům - přisálí
pátek 22. února 2013 v 17 hodin

Dálková silnice Plzeň – Moravská Ostrava,
projekt, stavební zázemí, pracovní tábory.
Silnice č. 18 (I/19, II/150)

SPOLEČENSKÁ KRONIKA

Narozené děti:

Kristýna Procházková, Valerie Urbanová

Jubilanti:

Významné životní jubileum oslaví v měsících
prosinec 2012, leden, únor 2013:
Nepejchalová Františka, Poláková Jaroslava, Ma-
toušek Antonín, Markytán Josef, Bučková Jiřina,
Janoušková Marie, Šmaterová Ivona

BLAHOPŘEJEME!

ADVENTNÍ PRAHA - VÝLET ŽÁKŮ 6. a 7. TŘÍDY

V úterý 4. prosince se žáci 6. třídy vypravili poznávat krásy naší vlasti a navštívili adventní Prahu. Jelikož je v této třídě pouze 14 žáků, připojilo se k naší výpravě ještě několik žáků ze 7. třídy.

Brzy ráno jsme odjeli z vlakového nádraží v Nedvědicích směrem na Žďár nad Sázavou, kde jsme přestoupili na rychlík, který nás dovezl až do Prahy. Naše kroky směřovaly nejprve na Václavské náměstí, poté jsme prošli několika uličkami k Betlémské kapli a dále pokračovali přes Karlův most na Malou Stranu, kde jsme zhlédli také několik pamětihodností a zavzpomínali na spisovatele Jana Neruda. Odtud jsme se vydali do tajemství opředené židovské čtvrti, v níž bylo k vidění několik synagog, židovské muzeum a hřbitov. Další zastávkou bylo Staroměstské náměstí, které nám nabídlo hned několik historických skvostů – Týnský chrám, Starou radnici s orlojem, pomník mistra Jana Husa od Ladislava Šalouna a další. Protože nám zbývalo ještě dostatek času, vyrazili jsme k Pražské bráně a zde jsme zakončili výlet krátkým rozchodem, abychom si zakoupili suvenýry a doplnili zásoby na cestu domů. Výlet se vydařil, poznali jsme spoustu nových míst, seznámili se s historií našeho hlavního města a zažili jsme spoustu legrace.

Mgr. Eva Čepičková

VÁNOČNÍ SYMBOLY A TRADICE
NADĚLOVÁNÍ

Chceme-li uchovávat tradice, je nutné pochopit jejich smysl, význam a symboliku.

Děťátko – zrod něčeho nového – snů a nadějí v úspěšný život. Narození Ježíše (Mesiáše, Spasitele, Vykupitele), který byl celým světem očekáván a v něhož byly vkládány naděje a očekávání lepšího světa.

Betlém – místo, kde nastal velký zlom v dějinách lidstva. Přišel zde na svět Ježíš, který měl stanout v čele nového harmonického království, jehož základem měly být láska, pravda a spravedlnost. Zakladatelem Betlému je František z Assisi. V roce 1223 při oslavě narození Krista postavil v jeskyni živé jesle se zvířátky a lidmi. Vytvořil tak tradici, která se rozšířila do celého křesťanského světa.

Strom – spojuje tři části světa – svými kořeny zasahuje do země, pozemský svět symbolizuje kmen s korunou a je spojen s oblohou. Nebo také jakési duchovní propojení mezi Peklem, Očistcem a Nebes. Věčně zelená barva jehličnatých stromů je symbolem věčného života. Jako vánoční symbol se strom do Čech dostal v 19. století z Německa. Se stromem je spojeno i jeho zdobení, které prošlo také vývojem od přírodních ozdob (jablíčko, ořechy, šišky) po výrobky českých sklářů v 19. století (foukané baňky, ozdoby z korálků, průmyslové řetězy), pak elektrické svíčky. S vývojem společnosti se mění i způsoby zdobení vánočních stromčků, někdy bohužel na úkor vkusu.

Jmelí – spojeno s časem zázraků a kouzel, bylo součástí pohanských obřadů. Zavěšené jmelí prý přináší do domu štěstí a lásku, chrání proti zlým duchům a čarodějnicím. Zvyk líbat se s partnerem pod zavěšeným jmelím pochází od starých Keltů, kteří věřili, že jmelí zajišťuje plodnost.

Ryba – v naší zemi speciálně kapr, je nejdůležitější součástí štedrovecerní hostiny někdy od 19. století. Do té doby byla považována za jídlo postní. A proč právě ryba patří k vánočním symbolům? Narození Ježíše se datuje na rozhraní dvou věků: právě končil věk Ryb a začínal věk Skopce. Kristus byl zobrazován jako beránek nebo ryba.

Zvon – ohlašuje smrt, nebezpečí, ale také i příchod naděje a radosti. Lidé si cenili úlohy zvonů a dávali jim jména jako lidem. Hlavní částí zvonu, která ho rozezvučí, je tzv. srdce – svou funkcí tolik podobné srdci lidskému. Má připomínat, že cennější než bohatství je lidská láska a soucit v našich srdcích.

Host – naši předci si považovali hostů, zejména toho prvního, který přišel v době Vánoc do domu a se kterým se potkali. Vstoupí-li do domu jako první muž, budou se rodit ve světě zvířata a lidé sami mužští potomci. Jestliže to byla žena, znamenalo to předzvěst rození samiček a děvčátek. Host tlustý přinášel do domu silný dobytek, hubený naopak samá nedochůdčata. Štěstí do rodiny přicházelo s dítětem nebo děvčetem, svobodný chlapec nebo těhotná žena byli symbolem nemoce. Ke štedrovecerní hostině měl usadat lichý počet členů a pokud tomu

tak nebylo, zval se do domu další host, aby zajistil štěstí celé rodině.

Zvířata – symbolem je osel a vůl, protože to byli první tvorové, kteří se starali o Jezulátko. Samozřejmě sem patří stáda oveček a beránků jako symbolu obživy (Bůh jako pastýř oveček). Každý moudrý hospodář proto nezapomněl na Štědrý večer obdarovat dobytek ve chlívě (K. J. Erben: „Štědrý večer“). Věřilo se, že i dobytek mezi sebou hovoří a v tento den mu mohou porozumět i lidé. Nedoporučovalo se však tajně naslouchat, protože by se zvědavec mohl dozvědět nepříjemné, až osudové věci, o kterých je lépe nevědět.

Dárky – mají svůj prapůvod v legendě o narození Ježíška, kdy všechen lid chtěl pomoci Svaté rodině, která se ocitla na cestě do Betléma v nesnázích. Nadělování dárků bývá v každé rodině zlatým hřebem večera a už i malé děti by měly vědět a cítit, že je krásné dárek dostat, avšak krásnější je něco darovat nezávisle na ceně a že nejde o prezentaci movitosti dárce, ale o projev lásky, přízně, úcty a snahu připravit svým blízkým pěkné překvapení.

K Vánocům patří dárky. O tom, kdo dárky vybírá, balí a naděluje, my dospělí víme své. Děti věří, že v tomto světě existují bytosti, které dokáží splnit každé přání. A proto každoročně miliony dětí „píší“ svá přání různým „vánočním bytostem“. A je zajímavé, že v každé zemi jsou to bytosti mužské.

Ježíšek naděluje dárky našim českým a moravským dětem, na Slovensku, v Rakousku a v Itálii, kde mu říkají Babbo Natale. V jiných zemích se děti radují z dárků, které jim nosí různí „dědové“ nebo „skřítky“.

SANTA CLAUS – USA, Irsko a některé asijské země

SKŘÍTEK MISEN – Norsko

JULTOMBE – přihrblý trpasličí dědek – Švédsko

FATHER CHRISTMAS – Velká Británie

Otec PERE NOEL – Francie a většina latinskoamerických zemí

NIÑO DIOS – Kolumbie

WEINACHTSMANN – Německo

HOTEIŠÓ (bůžek) – Japonsko

DĚDA MRÁZ – Rusko, Ukrajina

SVJATOJ NIKOLAJ – Zakarpatská Ukrajina, Srbsko

BOŽIČNJAK (Vánoční děda) – Chorvatsko

JEZUS – katolické Chorvatsko

DĚDA KOLEDA – Bulharsko

-MCH-

**Brněnské vodárny a kanalizace
akciová společnost**

**Přejeme všem svým zákazníkům
veselé Vánoce,
mnoho štěstí a zdraví
v novém roce**

2013

ŠKOLNÍ DRUŽINA

Školní družina při ZŠ Štěpánov nad Svratkou poskytuje dětem po ukončení vyučování plnohodnotné využití volného času. Děti mají možnost rozvíjet své schopnosti v oblasti pracovních technických, přírodovědných, hudebních, výtvarných, sportovních, součástí jsou i činnosti rekreační a odpočinkové.

V letošním roce, vzhledem k velkému počtu přihlášených dětí, nám při práci ve ŠD vypomáhá paní Věra Bukáčková. Společně se snažíme připravit pro naše děti pestrý program, který jim vyplní čas po vyučování. Součástí jsou také různé aktivity pro rodiče s dětmi. Jsme rádi, že se rodiče aktivně zapojují do akcí a utváří tak společně s naší družinou přátelské prostředí, které je tak důležité pro rozvoj a práci dětí. Z některých akcí jmenujme např. posezení u ohně, výlety pro rodiče a děti, vánoční dílny, sobotní akce a spoustu dalších. O všem se můžete přesvědčit na webových stránkách školy, kde družina pravidelně aktualizuje svoje aktivity a dodává fotky do školní fotogalerie. Při školní družině je veden zdarma kroužek hry na flétnu. Děti zajišťují program na akcích školy a školní družiny. Spokojenost a úsměvy jsou největší odměnou pro nás vychovatele i pro rodiče.

Chtěla bych poděkovat všem rodičům za spolupráci a touto cestou také panu Pavlu Ježovi za sponzorský dar – včelí vosk a zapůjčení forem. Díky tomu jsme mohli vyrábět krásné svíčky- vánoční dárky pro nejbližší. V nadcházející čas vánoční přejeme našim dětem a jejich rodičům klidné, spokojené a radostné prožití Vánoc.

Za ŠD Jana Poláková

Koncert se vydařil

Spoustu krásné vážné hudby k nám přivezli druhou prosincovou neděli mladí umělci z Prahy. Štěpánovské varhany řádně provětral třetí člen známé hudební dynastie, Přemysl Kšica. Na violoncello zahrál Jan Ždánský a na flétnu Lucie Pinterová.

Slušně zaplněný farní kostel slyšel skladby světových skladatelů v čele s Janem Sebastianem Bachem, na závěr zazněly variace Přemysla Kšici na téma Bohumíra Halouzky. Právě na počest poslední jmenovaného se koncert uskutečnil, neboť prof. B. Halouzka se narodil ve Velké Olešnici právě před 120 lety.

-HJ-

Máte obraz Štěpánova?

Žijeme v překrásném místě a hluboké údolí Svratky láká mimo jiné i výtvarníky. Četní amatérští malíři, ale i mnozí umělci známých jmen v okolí Štěpánova tvořili. A mnozí lidé jejich obrazy mají doma pro svoji radost a potěchu.

Kulturní komise by v jarních měsících ráda uspořádala výstavu obrazů Štěpánova a blízkého okolí. Ovšem za podmínky, že nám občané své obrazy k vystavení zapůjčí. Mohla by tak vzniknout výstava velice pestrá a zajímavá. Pokud této myšlence fandíte také a nějaké obrazy doma máte, dejte nám, prosím, vědět na obecní úřad. Když vás bude dost, sejdem se na výstavě!

Hynek Jurman

ADVENT VE ŠTĚPÁNOVĚ

Opět nastal vánoční čas, kdy se vločky sněhu snášely tiše nad krajinou k zemi, stromy si nasadily bílé huňaté čepice a pod střechami domů se zatřpytily první rampouchy.

Zapálili jsme první svíčku na adventním věnci a někteří z vás se nechali zlákat pozvánkou na Vánoční koncert dětského pěveckého sboru Labyrint a jarmark, do místního kulturního domu a přísálí.

Prodejci nabízeli mnoho dobrot - perníčky, trubičky a závinů, punče pro děti i dospělé, ale i knihy, hračky, vánoční a adventní dekorace, keramiku, šperky, ozdoby ze slámy a mnohá jiná lákadla pro naše peněženky.

Celou tuto kouzelnou atmosféru dotvořilo vystoupení sboru a sólistů Labyrintu pod taktovkou paní učitelky Mgr. Evy Čepičkové. Od prvních tónů byl znát pokrok, kterým soubor během roku prošel nejenom po technické a estetické stránce, ale i po výběru skladeb. Zazněly známé i méně známé koledy, ukolébavky a písně našich českých autorů, ale i ty evropské a zámořské. Z vlastní zkušenosti pedagoga vím, jak náročný je s dětmi nácvik čehokoli. Vyžaduje to spoustu dřiny, ale především zapálení pro věc, pokoru a víru ve výsledek, časovou flexibilitu a v neposlední řadě zájem dětí. Sólisté Radka Špačková, Pavel Lukášek a Kateřina Jurnečková tvrdě šlapou na paty zkušené Jitce Benové, která má za sebou účinkování i v celostátním měřítku a známé Superstar. To, že se daří, svědčí o tom, že soubor existuje již dlouhou řadu let. Přijít a zazpívat umí totiž hodně lidí, ale vytrvat a mít v sobě vnitřní disciplínu zpěváka, umí už málokdo.

Snad mi dají za pravdu ti, kteří 1. 12. 2012 přišli, viděli a slyšeli...

-MCH-

Poslední šlechtický rod na hradech Pernštejně

Hrabata Mittrowští z Mitrovic a Nemyšle

Životní osudy rodiny a jejich posledních členů s promítáním fotografií a dokumentů.

Pořádá **Kulturní komise při OÚ Štěpánov nad Svratkou**
Kdy **18. ledna 2013 v 17.00 hodin**
Kde **V budově ZŠ ve Štěpánově nad Svratkou**

Přednáší Dr. Jiří Šmíd, kronikář městečka Nedvědice

Z MINULOSTI ŠTĚPÁNOVA - 8

Hynek Jurman

8. Železářny a vysoká pec

Ve 2. polovině 17. století pracovala zcela jistě na perněstejnském panství první vysoká pec, nikde však nebyla uvedena její lokace. Byla v provozu do roku 1692, protože při ocenění panství z roku 1710, kdy ho koupil vládní rada Fr. Stockhammer, se totiž uvádí, že pro nedostatek dřeva je vysoká pec 18 let mimo provoz. Podle celé řady argumentů se dá usuzovat, že vysoká pec spolu se zkujňovací výhní stála právě v Olešničce a další výheň byla současně v Borovci.

1572 v Borovci. Z té doby máme četné zprávy o dolování železné rudy u Štěpánova (1588), později i o jeho zpracovávání (1657). Asi ve 2. čtvrtině 17. století vznikl hamr i v Olešničce, protože byl k tomu v roce 1638 koupen mlýn Jana Prokopa. V roce 1644 zde už bydlel hamerník Jakub Kaša a k roku 1658 víme o Kateřině, která byla dcerou hamerníka Mikuláše. Je velice pravděpodobné, že vznik tohoto hamru v Olešničce se časově kryje se vznikem první vysoké pece na panství.

V roce 1710 bylo totiž v in-

ré byly zastaveny před 18 lety. K tomuto zprovoznění došlo před rokem 1745, kdy vyšla instrukce pro hamerského písaře týkající se zpracování dřeva z nedávných polomů. Bylo v ní doslovně stanoveno, aby se pro vysokou pec a zkujňovací výheň v Olešničce (!) dodávalo dřevo z lomnického panství a pro zkujňovací výheň v Borovci ze zubštejnského a kobylnického revíru. V instrukci se také zakazuje používat koní z hutí pro dopravu dřevěného uhlí. Mají výhradně převážet surové železo z Olešničky do borovecké výhně.

Tyto instrukce uložené v Zemském archivu v Brně (fond Mitrovští, statek Pernštejn) určují jednoznačně místo pece. Vysoká pec je zde jmenována jednoznačně v Olešničce a surové železo se proto také převáželo z Olešničky, nikoliv třeba z Nedvědice.

Shrneme-li všechny tyto poznatky, zdá se být jisté, že před rokem 1745 obnovila provoz vysoká pec v Olešničce, která zde byla postavena nejpozději počátkem 2. pol. 17. století, pravděpodobně kolem roku 1640. Její stavba mohla být zahájena hned s novým „hamrem“ v roce 1638. Protože podnik převzala vrchnost, chybí o něm zmínka v lánském rejstříku z roku 1675. Roku 1760 byla v Olešničce postavena nová vysoká pec, v příštím roce zahájila provoz a z první tavby byl odlit památný kříž u štěpánovské fary. Ale už roku 1766 byl provoz přechodně zastaven a jedním z hlavních důvodů byl nedostatek dřeva. Roku 1710 se však odhadovaly zásoby dřeva (po osmnáctiletém přerušení těžby) na 35 až 40 roků. Těchto zásob ještě přibývalo s dalšími lety, než došlo na jejich zpracování. Navíc se zpracovávaly po bouři z prosince 1740 i polomy z okolních panství. Pokud však byla tato zásoba v roce 1766 zlikvidována, musela vysoká pec v Olešničce obnovit provoz za Františka Stockhammera už krátce po roce 1710, nejpozději kolem roku 1720.

V roce 1861 byla zbudována na stejném místě třetí vysoká pec. Už roku 1876 však vyhasla z ekonomických důvodů navždy, protože starým dřevouhelným způsobem nemohla cenově konkurovat moderním podnikům, které zavedly levné minerální

uhlí. Na nádvoří slévárny se tato vysoká pec tyčila do roku 1952 jako němý svědek zdejší prastaré železářské tradice. Pak ustoupila rozvoji závodu MEZ Štěpánov a dodnes se z ní při podzemních pracích nacházejí cihly z perněstejnské cihelny s označením HP.

Lze tedy shrnout, že v Olešničce postupně pracovaly tři vysoké pece. První v letech asi 1640-1692 a po obnově pak asi 1715-1760. Druhá zcela určitě v letech 1761-1861 (s přestávkou kvůli nedostatku dřeva v letech 1766-1770) a třetí v rozmezí let 1862-1876.

Ještě jedna nepřesnost se vyskytuje ve většině odborné literatury věnované perněstejnským železárnám. Už Miloš Kreps sice umístil první dvě vysoké pece správně do Olešničky, ale tu poslední posunul do Štěpánova. Zřejmě jím se nechal inspirovat Jan Janák, jenž ve Vlastivědě Moravy uvedl, že vysoká pec v Olešničce byla v roce 1861 ve špatném stavu, a tak byla nová postavena ve Štěpánově. I Pavel Svoboda naznal, že v Olešničce byla vysoká pec v provozu do roku 1861 a „souběžně byla ve Štěpánově postavena nová modernější...“

Všechny tyto omyly vznikly z naprosté neznalosti zdejšího terénu a kvůli opisování jednoho autora od druhého. Všechny tři vysoké pece totiž stály v místě dnešních železáren v Olešničce a do Štěpánova přešla až ta poslední po sloučení obou obcí v dubnu 1950 jen na papíře. To už byla takřka 75 let mimo provoz a za dva roky došlo k jejímu zbourání. Hraniční mezi Olešničkou a Štěpánovem předtím tvořil tok Hodůnky, ale nikoliv dnešní tok, ale původní před svým přemístěním. Dříve tekla Hodůnka zhruba v místech dnešní silnice č. 19 a do Svratky se vlévala v místě dnešního silničního mostu nedaleko hřbitova. V roce 1957 bylo vybagrováno nové řečiště a o tři roky později do něj byla vpuštěna voda. Ke změně došlo proto, že původní řečiště bránilo rozvoji slévárny, bylo příčinou častých záplav v podniku a stálo v cestě plánované výstavbě nové silnice. Všichni si však dobře pamatujeme, že během povodní v roce 2002 si Hodůnka vzpomněla na svůj bývalý tok a právě těmi místy se chtěla hnát dál, což jí však neumožnila nad původní terén vyzdvižená vozovka.

Vysoká pec

Nevíme, kdy byla tato první vysoká pec uvedena do provozu, ale většina autorů odhadovala asi rok 1660. Nebylo ani uvedeno místo, kde přesně tato pec stávala. Většinou se předpokládalo, že šlo o Olešničku, dnes součást Štěpánova nad Svratkou, kde se železářská výroba úspěšně rozvíjela a kde byly prokazatelně v provozu postupně další dvě vysoké pece. Jak víme, Štěpánov byl střediskem dolování drahých kovů i železné rudy a zdejší lokace vysoké pece mohla být výhodná pro krátkou vzdálenost od dolů i od zkujňovacích výhní. Jiná možná lokace nejstarší vysoké pece na perněstejnském panství se v žádné literatuře dlouho neuváděla. Železo, proslavené po celé Moravě, se nazývalo podle panství „perněstejnské“ a vysoká pec byla označována také za „perněstejnskou“. Tato praxe byla tehdy zcela běžná. Podobně třeba z hořovického panství proslulo „hořovické železo“, ač pece stály v sousedním Komárově.

Nálezy na Havírně dokazují, že se železo zpracovávalo v nejbližším okolí Štěpánova už v polovině 13. století. Nejstarší hamr je však písemně doložen až k roku

strukci pro obnovu vysoké pece konstatováno, že se stav lesů za uplynulých 18 let natolik zlepšil, že vystačí dřevo na provoz pece na 35-40 let. Před těmi 18 lety, tedy v roce 1692 byly lesy zcela vyčerpány. Protože dříve odebíral zdejší dřevo v menším množství jen borovecký hamr, musel se zásobou dřeva výrazně pohnout až provoz vysoké pece. Z předešlé bilance se dá odhadnout, že se jí to mohlo podařit také zhruba za 35 až 40 let, spíše o něco déle. Předpokládáme zhruba 50 let. V tom případě zahájila provoz někdy kolem roku 1640. Je otázkou, co dalšího kromě časové shody spojovalo vznik „hamru“ v Olešničce a vznik první vysoké pece na panství, popřípadě zda tyto dvě stavby nebyly totožné a nebudovaly se od roku 1638.

Tato vysoká pec „byla nejmožnější v širokém okolí“ a její produkce v roce 1675 činila téměř 200 tun, zatímco pece v Polníčce a Kadově jen asi 80 tun.

Již roku 1710 vydal nový majitel panství baron Stockhammer instrukci pro obnovu provozu vysoké pece. Nepíše se v ní o stavbě nové pece, ale doslovně o zprovoznění železáren, kte-

Aktivní ženy před koncem roku

Na Martina nás světlo svíček hrálo,
aby k nám kouzlo Vánoc přivolalo,
k tomu nám všem harmonika hrála,
nejedna z nás si s chutí zazpívala.
V pondělí po první adventní neděli,
jsme opět nad větvíčkami seděly,
zapomněly jsme na všechny starosti,
práce nám přinesla mnoho radosti.
Pak pomáhaly jsme Mikuláši i čertům,
poslouchaly, co plyne dětem ze rtů,
a že to byly básně celkem veselé,
zahřálo nás to na duši i po těle.
A teď už nejen ženám chceme přát,
abychom se měli vždy čemu smát,
a račte si s chutí ten rok další užívat !

Za ČSŽ Lenka Malá

ZAVÁNĚJÍCÍ JITRNICE

Mám rád dobrou uzeninu a čas od času si ji koupím. Naposledy na tržišti nedaleko Penny Marketu v Bystřici. Prodejce z Unčína měl široký sortiment, vybral jsem si klobásky, uzené maso a velkou jitrnici. Všechno bylo v pořádku, až na tu jitrnici. Nevoněla, zapáchala! Šel jsem ji tedy reklamovat, ale prodejce byl neústupný. Podle něj voněla, nechtěl mi ji vyměnit. Sám by ji ale určitě nejedl!

Je škoda, že zapáchající jitrnice přerazila ostatní opravdu dobré a chutné lahůdky. Prodejce tím pozbyl moji důvěru, příště si dám pozor! Zřejmě už přestalo platit staré přísloví „Náš zákazník, náš pán!“

Miroslav Vrtěna

Krútí řízky v bramboráku

Suroviny

4 řízky z krutých prsou, country koření, 5-6 středně velkých brambor, 2 vejce, hladká mouka, sůl, mletý pepř, majoránka, 3-4 stroužky česneku, olej

Postup

Řízky potřeme z obou stran olejem a z jedné strany posypeme kořením. Propícháme tenderizérem - klepačem masa, naskládáme do misky, zakapeme olejem a necháme 1-2 hodiny uležet.

Brambory oloupeme a najemno nastrouháme. Osolíme, okořeníme, přidáme rozmačkaný česnek, celá vejce a promícháme. Zahustíme moukou tak, aby vzniklo těsto jako na bramboráky.

Plátky masa postupně vytahujeme z misky, necháme okapat olej, z obou stran lehce osolíme a protáhneme moukou. Pak každý řízek obalíme v bramborákovém těstě a v rozpáleném oleji usmažíme pomalu z obou stran dozlatova. Podáváme se zeleninovým salátem.

Recept do redakce zaslala Anna Nepejchalová.

Foto Jana Poláková

FOTO HÁDANKA

Prosinec nám připravil sněhovou nadílku a také úžasné podmínky k fotografování zimní krajiny. Tato fotografie byla pořízena jednoho krásného zimního dne dopoledne a úkolem čtenářů je poznat místo, kde byl snímek pořízen. Své tipy posílejte na adresu redakce.

Prosinec 2012